

Asia: LVM/2394/03/2017

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys

Yleiset kommentit hallituksen esityksestä

Laki Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi.

Lakiehdotuksessa mainitaan, että yhtiön erityistehtävänä olisi vastata alus-liikennepalvelujen, rautatieliikenteen

ohjauspalvelujen ja tieliikenteen ohjauspalvelujen tarjoamisesta turvallisuusviranomaisille siinä laajuudessa, kun se on näiden

lakisääteisten virkatehtävien hoitamiseksi perusteltua. Tampereen kaupungin mielestä tämän tehtävän tulisi olla jatkossakin uuden

osakeyhtiön päätehtävä.

Edelleen lakiehdotuksessa mainitaan yhtiön tehtäväksi myös kerätä ja avata tietoa sekä luoda mahdollisuuksia markkinoille

syntyvälle uudelle liiketoiminnalle. Yhtiön toiminnan kautta pyritään edesauttamaan liikenteen digitalisaation ja automaation

ympäriille rakentuvien markkinoiden kehittymistä tavalla, joka palvelisi mahdollisimman kokonaisvaltaisesti Suomen

elinkeinoelämän toimintaa, kuljetuksia ja kansalaisten liikkumista. Yhtiöllä voi olla toimintaa myös ulkomailla.

Tampereen kaupunki pitää hyvänä uusien mahdollisuuksien luomista, mutta ei näe tavoiteltavana, että uusi osakeyhtiö lähtisi

laajamittaisesti kilpailemaan alalla jo olevien yritysten kanssa. Varsinkaan osakeyhtiö perustamisvaiheessa ei tulisi tehdä

toimenpiteitä, jotka loisivat kilpailuetua muiden alan toimijoiden suhteen.

Osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien Liikenneviraston virkamiesten virkojen lakkauttamisen ei tulisi hankaloittaa käytännön työntekoa. Viranomaispäätösten teon sujuvuus tulee varmistaa.

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksessa todetaan, että myös yksityisteiden ja katujen ylläpitäjät voivat hankkia liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluita

Liikenneviraston palveluntarjoajilta, jolloin voitaisiin edistää yhtenäisten ratkaisujen käyttöä liikenteenohjauksessa. Tämä

koskisi myös muita kuin perustason palveluita. Tampereen

kaupunki pitää hyvänä mahdollisuutta yhtenäistää liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluja sekä mahdollistaa uusien

palvelumuotojen käyttöönottoa. Tällä hetkellä mietinnässä on mm. raitiotien ohjaukseen liittyvien palvelujen järjestäminen.

Muista lakiehdotuksista Tampereen kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Yleisperustelut

Lakiehdotuksen perusteluissa mainittu liikennejärjestelmän kehittäminen kokonaisuutena ja synergioiden lisääminen on kannatettavaa. Tampereen kaupungin kannalta nykyinen viranomaisyhteistyö on hyvää ja sen jatkuminen ja kehittyminen on uudistuksessa turvattu. Tampereen kaupungilla on kiinnostusta liikennepäivystystoiminnan kehittämiseen ja kaupunki toivookin, että kaupungin liikennepäivystäjän tehtävien kehittäminen on mahdollista myös uudessa osakeyhtiömuotoisessa liikenteenohjauskeskuksessa.

Lakiehdotuksessa käsitellään vähän sitä, mitä tapahtuu

kaupunkiseutujen liikenteenohjaukselle ja liikenteen hallinnalle. Tampereen kaupungin mielestä on tärkeää tunnistaa erityisesti riskit siitä, että liikenteen ohjauslaitteet ja -järjestelmät siirtyvät uudelle yhtiölle.

Perusteluissa mainitaan toimintaan liittyvien viranomaistehtävien selkeyttäminen. Tehtävien jakaminen liikenneviraston ja perustettavan osakeyhtiön välille ei saisi haitata sujuvaa yhteistoimintaa muiden viranomaisten välillä. Virkojen poistuminen osakeyhtiössä ei saa aiheuttaa uuden osakeyhtiön toimintakyvyn heikentymistä. Tässä selkeiden toimintavaltuuksien määrittely on keskeisessä asemassa. Viranomaistehtävien selkeyttäminen ja tiedon hyödyntämisen edesauttaminen jäävät perusteluissa epäselviksi.

Uudessa osakeyhtiössä tiedon hyödyntäminen ei saa heikentyä eli yhtiön pitää tarjota kaikki oleellinen tieto avoimesti.

Avoimen datan periaatteet ovat olleet yksi toimialan kehityksen keihäänkärjistä ja liikkumisen palveluiden kivijalka. Nykyään julkinen sektori avaa käytännössä kaikki liikenteeseen liittyvät datalähteensä. Jatkossa pidettävä huoli siitä, että jos liikenteen hallinta ja sen järjestelmät ovat tulevan yhtiön omaisuutta ja veloitetaan myös yhtiö luovuttamaan dataa veloituksetta niin muiden julkisten toimijoiden kuin yritystenkin käyttöön, eikä tehdä olemassa olevilla ja tulevilla järjestelmillä ja niillä kerättävää datalla liiketoimintaa vaikka datan keruu ja järjestelmät olisi toteutettu yrityksen omalla rahoituksella. Jos data ei yritysmuutoksen jälkeen enää ole maksutonta, tämä saattaa vaikeuttaa kaupunkiseuduille jo tehtyjen ja tulevaisuudessa

tehtävien liikenteen palveluiden toteuttamista.

Lakiehdotuksen mukaisesti yhtiö voisi tuottaa tulevaisuudessa muita palveluja myös markkinaehtoisesti. Tuottaessaan erilaisia ns. älyliikenteen palveluita perustettavan yhtiön pitäisi pyrkiä mahdollisuuksien mukaan hankkimaan näitä ratkaisuja ostopalveluina eikä tuottamaan itse. Näin uusi yhtiö pystyy synnyttämään ja kehittämään älyliikenteen orastavaa liiketoimintaklusteria. Jos yhtiö aikoo itse tuottaa ja toteuttaa palvelunsa, pelkona on, että pienten start-up -yritysten varaan rakentuva älyliikenteen liiketoimintaklusteri ei kasva niin nopeasti kuin se olisi mahdollista. Uhkana on että uusi osakeyhtiö tulisi hallitsemaan tieliikenteen liikenteenohjauksen ja -hallinnan palveluiden markkinoita. Nämä toiminnot ovat osittain sellaisia, joissa markkinat jo toimivat (tieliikenteen ohjaustoiminta sekä siihen keskeisesti liittyvät suunnittelu-, tuki- ja hankintatoiminta sekä tietojärjestelmät ja – infrastruktuuri). Tämä tarkoittanee strategisista tavoitteista huolimatta sitä, että yritysten määrä ja terve kilpailu alalla todennäköisesti vähenee. Kaupunkiseutujen liikenteen ohjauksen, liikenteen hallinnan ja älyliikenteen kilpailukykyiset markkinat ja sitä kautta monipuolinen kehitys tulee varmistaa myös jatkossa. Mahdollisien palvelujen oman tuottamisen ei myöskään pitäisi vaikuttaa osakeyhtiön keskeisien päätehtävien laatuun.

Yhtiöllä halutaan parantaa kilpailukykyä sekä liikenteenohjaustoiminnan taloudellista tehokkuutta ja kannattavuutta. Epäselväksi jäävät toiminnan kehittämisen vaikutukset kaupungin kannalta etenkin jos muiden alan toimijoiden kannattavuus heikkenee. Toimintojen siirtäminen

osakeyhtiöön saattaa olla riski myös liikenneviraston oman osaamisen ja tietämyksen vähentymisen osalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

Lausunto: Tampereen kaupungin lausunto liikenne- ja viestintäministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta

Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi:

Tampereen kaupunki pitää hyvänä tavoitteita Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden reagoitinopeuden,

tehokkuuden sekä investointi- ja kehittämismahdollisuuksien parantamisesta. Tehtyjen selvitysten perusteella toimintojen

sijoittaminen perustettavaan osakeyhtiöön on perusteltua, mutta yhtiöittämiseen sisältyvät riskit on huomioitava.

Muita merkittäviä hyötyjä olisivat mm. synergioiden saaminen eri kulkumuotojen välillä sekä digitalisaation edistäminen.

Tampereen kaupunki pitää tiedon jakamisen kehittämistä tärkeänä asiana digitalisaation ja automatisaation kehittyessä.

Uusien toimintamallien luominen on tältä kannalta hyvä asia. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaisesti osakeyhtiön

perustamisen riskit liittyvät kilpailutilanteen todennäköisiin muutoksiin ja viranomaistehtävien siirtymiseen liikennevirastoon.

Lakiehdotukset

Laki Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi

Lakiehdotuksessa mainitaan, että yhtiön erityistehtävänä olisi vastata alus-liikennepalvelujen, rautatieliikenteen

ohjauspalvelujen ja tieliikenteen ohjauspalvelujen tarjoamisesta turvallisuusviranomaisille siinä laajuudessa, kun se on näiden

lakisääteisten virkatehtävien hoitamiseksi perusteltua. Tampereen kaupungin mielestä tämän tehtävän tulisi olla jatkossakin uuden

osakeyhtiön päätehtävä.

Edelleen lakiehdotuksessa mainitaan yhtiön tehtäväksi myös kerätä ja avata tietoa sekä luoda mahdollisuuksia markkinoille

syntyvälle uudelle liiketoiminnalle. Yhtiön toiminnan kautta pyritään edesauttamaan liikenteen digitalisaation ja automaation

ympäriille rakentuvien markkinoiden kehittymistä tavalla, joka palvelisi mahdollisimman kokonaisvaltaisesti Suomen

elinkeinoelämän toimintaa, kuljetuksia ja kansalaisten liikkumista. Yhtiöllä voi olla toimintaa myös ulkomailla.

Tampereen kaupunki pitää hyvänä uusien mahdollisuuksien luomista, mutta ei näe tavoiteltavana, että uusi osakeyhtiö lähtisi

laajamittaisesti kilpailemaan alalla jo olevien yritysten kanssa. Varsinkaan osakeyhtiö perustamisvaiheessa ei tulisi tehdä

toimenpiteitä, jotka loisivat kilpailuetua muiden alan toimijoiden suhteen.

Osakeyhtiön palvelukseen siirtyvien Liikenneviraston virkamiesten virkojen lakkauttamisen ei tulisi hankaloittaa käytännön

työntekoa. Viranomaispäätösten teon sujuvuus tulee varmistaa.

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

Lakiehdotuksessa todetaan, että myös yksityisteiden ja katujen ylläpitäjät voivat hankkia liikenteen ohjaus- ja hallintapalveluita

Liikenneviraston palveluntarjoajilta, jolloin voitaisiin edistää

yhtenäisten ratkaisujen käyttöä liikenteenohjauksessa. Tämä

koskisi myös muita kuin perustason palveluita. Tampereen

kaupunki pitää hyvänä mahdollisuutta yhtenäistää liikenteen

ohjaus- ja hallintapalveluja sekä mahdollistaa uusien

palvelumuotojen käyttöönottoa. Tällä hetkellä mietinnässä on

mm. raitiotien ohjaukseen liittyvien palvelujen järjestäminen.

Muista lakiehdotuksista Tampereen kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Laki aluevalvontalain muuttamisesta

-

Laki alusliikennepalvelulain muuttamisesta

-

Laki liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

-

Laki meripelastuslain muuttamisesta

-

Laki rautatielain muuttamisesta

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

-

Muita huomioita ja kommentteja

Muut mahdolliset huomiot

Muista lakiehdotuksista Tampereen kaupungilla ei ole lausuttavaa.

Naulo Katri
Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristö